

VIITASAMMAKKOSELVITYS KANGASALAN TERVEYSASEMAN ASEMAKAAVA NRO 711 ALUEELLE

KLA/1619/53.02/2025

2025

LUONTO PIHLAJA OY

Sisältö

1	Tausta ja tavoitteet.....	2
2	Aineistot.....	2
3	Maastotyöt ja menetelmät	3
4	Luontokohteiden arvottamisen kriteerit ja arvoluokitus.....	3
5	Tulokset	3
5.1	Yleiskuvaus.....	3
5.2	Viitasammakko.....	5
6	Johtopäätökset	6
7	Viitteet	6

Työn tilaaja: Kangasalan kaupunki

Selvityksen laatijat: Janne Partanen ja Tuomo Pihlaja, Luonto Pihlaja Oy

Kuvien © Janne Partanen

Pohjakarttojen © MML 9/2025

Raportin päiväys: 24.10.2025

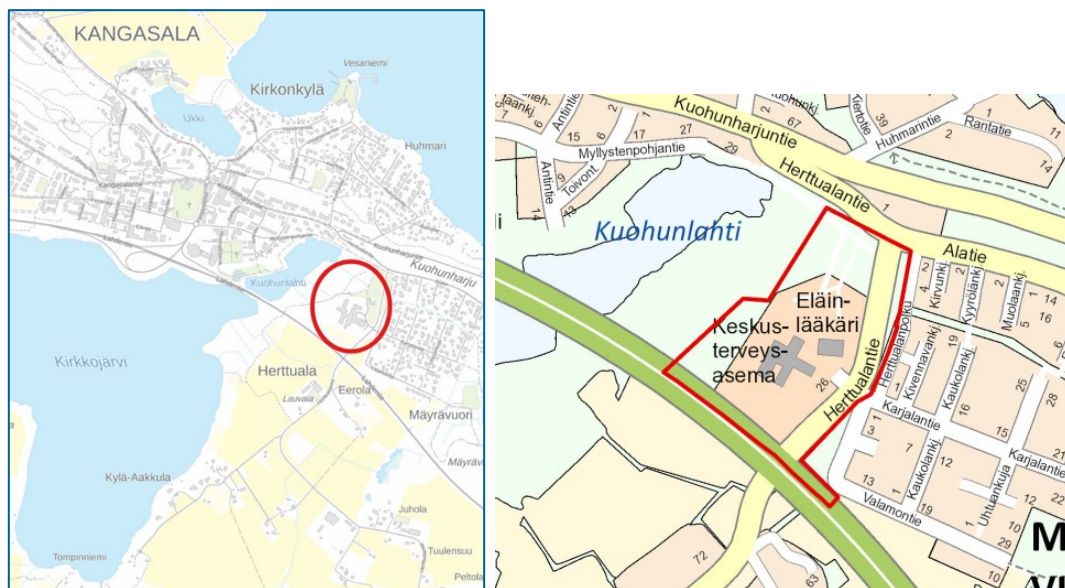
1 Tausta ja tavoitteet

Toimeksiantona oli viitasammakkoselvityksen tekeminen Kangasalan terveysaseman asemakaava numero 711 alueelle huomioiden kaavan suunnittelualueen läheiset viitasammakon elinympäristöt. Kaavan suunnittelualue sijaitsee Kangasalan keskustan läheisyydessä. Kaavan suunnittelualueen länsipuolelle sijoittuu Kirkkojärveen kuuluva Kuohunlahti. Selvityksessä huomio kohdistettiin kaavan suunnittelualueen lisäksi Kuohunlahdelle sekä kaavan suunnittelualueen ja Kuohunlahden väliin jäävälle metsäalueelle (**Kuva 1.**).

Kaavan suunnittelualueella sijaitsee Kangasalan terveysaseman rakennuksia sekä rakennuksia ympäröiviä metsä- ja puistoalueita. Viitasammakon elinympäristöksi potentiaalisesti mahdollisesti sopivaa aluetta kaava-alueella ovat kaavan suunnittelualueen pohjoisosassa puiston läpi virtaava puro sekä alueen länsiosassa sijaitsevat vanhat ojat.

Kaavan suunnittelualueen länsipuolella sijaitsee Kuohunlahteen rajautuva lehtipuuvaltainen kosteapohjainen metsäalue. Metsäalue on aikaisemmin ojitettua, ja ojitettu alue oli mukana selvityksessä. Selvitysalue ulotettiin Kuohunlahteen saakka, joka on luonteeltaan matala ja rehevä Kirkkojärveen kuuluva vesialue.

Selvityksen maastotyöt tehtiin toukokuussa 2025. Maastotyöt suoritti FM biologi Janne Partanen Luonto Pihlaja Oy:sta. Raportin laativat Janne Partanen ja FM biologi Tuomo Pihlaja.

Kuva 1. Kaavan suunnittelualueen sijainti ja raja osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (15.9.2025).

2 Aineistot

Selvityksessä hyödynnettiin seuraavia tausta-aineistoja:

- Peruskartta ja ortoilmakuvat (MML)
- Ympäristöhallinnon paikkatietoaineistot (Latauspalvelu LAPIO)
- Laji.fi palvelun tiedot suojelluista lajeista (LUOMUS)
- Tilaajan toimittamat aluetta koskevat aiemmat viitasammakkoselvitykset

3 Maastotöiden ajoitus ja työmenetelmät

Viitasammakoiden esiintymistä selvitettiin iltayöstä kolmella käynnillä 1.5., 11.5. ja 19.5.2025. Selvitys ajoitettiin kevään etenemisen mukaan lajin aktiivisimpaan soidinkauteen. Kokemukset lajin soidinääntelystä ovat osoittaneet, että lajin luotettava havainnointi edellyttää selvityksen tekoa loppuillasta tai alkuyöstä, jolloin koiraiden ääntelyaktiivisuus on suurinta. Aamuyön tunnit ovat myös aktiivista ääntelyaikaa. Aamulla ja päivällä lajin ääntely on satunnaista. Selvityshetkellä yölämpötila oli riittävän korkea, sää vähätuulinen ja vesistöjen rannat kokonaan sulaneet.

Taulukko 1. Viitasammakkoselvityksen ajankohta ja säätila.

Päivä	Klo	Lämpötila	Tuuli	Pilvisyys
1.5.2025	22:10 - 23:20	8–9 °C	3 m/s	5/8
11.5.2025	22:00 - 00:30	4–8 °C	0–1 m/s	1/8
19.5.2025	22:15 - 23:50	13–15 °C	2 m/s	1/8

Lajin tyypillisiä esiintymispaikkoja ovat rehevät luhtaiset rantaosuudet ja monenlaiset pienkosteikot. Tässä selvityksessä kierrettiin jalkaisin kaavan suunnittelualueen ja lähimetsikön purot sekä ojat kauttaaltaan läpi 1.5.2025 ja 19.5.2025. Kaikki kahdeksan kuuntelupistettä käytiin läpi molemmilla kerroilla ja niiden kohdilla kuunneltiin vähintään 5 minuuttia. Lisäksi Kuohunlahdella käytiin melomassa ilmatäytteisellä kanootilla 11.5.2025 selvittäen koko ranta-alue. Soitimen käynnistämiseksi voitiin käyttää suulla muodostettua äänitrappia, joka on osoittautunut kohtalaisen tehokkaaksi etenkin vaisun soitimen aikana. Lisääntymisalueet tunnistettiin koiraiden soidinääntelyn perusteella. Esiintymät rajattiin paikkatiedoksi perustuen äänitelevien koiraiden sijoittumiseen ja sopivan elinympäristön esiintymiseen. Lisääntymisalueille arvioitiin paikkakohtainen yksilömäärä.

4 Luontokohteiden arvottamisen kriteerit ja arvoluokitus

Arvottamisessa selvityksessä tunnistetut luonnonlaitteet merkittävät kohteet sijoitetaan arvoluokkiin luonnonarvoihin perustuvien kriteerien pohjalta. Käytettyjä kriteerejä ovat:

- **EU:n luontodirektiivin liitteissä IV a ja IV b mainittujen lajien esiintymät**

Luontodirektiivin liitteessä IV a mainitut eläinlajit ja liitteessä IV b mainitut kasvilajit ovat tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja. Tiukkaa suojelua edellyttävään eläinlajiin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa luonnonsuojelulain nojalla hävittää eikä heikentää (78 §).

Edellä olevien kriteerien perusteella kohteet on arvotettu oppaan *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi* (Mäkelä & Salo 2023) ohjeistuksen mukaan. Arvottamisen täydentäviä kriteerejä ovat luontotyyppi- tai lajiesiintymien merkittävyys ja niiden muodostamat kokonaisuudet. Kohteiden arvoluokitus on:

- **luokka 1:** Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- **luokka 2:** Erityisen tärkeät kohteet
- **luokka 3:** Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- **luokka 4:** Monimuotoisuutta tukevat kohteet

5 Tulokset

5.1 Yleiskuvaus

Kaavan suunnittelualueen pohjoisosassa kulkeva puro/oja sijaitsee puistossa. Puro on vähävetinen ja kapea ja selvityksen teon aikaan vedessä näkyi selvä virtaus. Puron

vähävetisyydestä johtuen puro on myös todennäköisesti kausikuiva. Viitasammakolle sopivia reheviä lammikoita ei kaavan suunnittelualueen purossa ole, minkä perusteella puro soveltuu huonosti viitasammakon elinympäristöksi (**Kuva 2.**).

Kuva 2. Kaavan suunnittelualueen puro.

Kaavan suunnittelualueen ja Kuohunlahden väliin jäävällä metsäalueella on havaittavissa vanhoissa ilmakuvissa (historialliset ilmakuvatkuvat 2010) sarkaojitusta. Myös kaava-alueelta laskeva puro virtaa metsäalueen läpi Kuohunlahteen.

Metsässä sijaitsevat vanhat ojat sekä kaavan suunnittelualueen laskupuro ovat umpeenkasvaneita tai täyttyneet orgaanisella aineksella. Vesisyvyys näissä ojissa ja purossa on pääasiassa alle 10 cm (**Kuva 3.**).

Kuva 3. Vesisyvyydeltään alle 10 cm hitaasti virtaava kaavan suunnittelualueen laskupuro metsäalueella.

Ojat eivät muodosta jatkuvaa vesipintaista linjaa Kuohunlahteen saakka, vaan ojissa on pieniä ja matalia todennäköisesti kausikuivia lammikoita erillään toisistaan. Ojalinjaa ei myöskään pysty paikoitellen enää hahmottamaan maastossa.

Kuva 4. Umpeutuneita ojia metsäalueella

Lähempänä Kuohunlahden rantaa kosteapohjainen metsäalue muuttuu metsäluhdaksi, missä on runsaasti vesipintaista aluetta. Ennen varsinaista Kuohunlahden rantaa metsäluhta vaiheutuu kapeaksi avoluhdaksi. Kuohunlahden ranta on lahden koillispuolella ruovikkoista ja vesikasvillisuuden osalta rehevää (**Kuva 5.**).

Kuva 5. Metsäluhtaa ja Kuohunlahden rantaa koillispuolella.

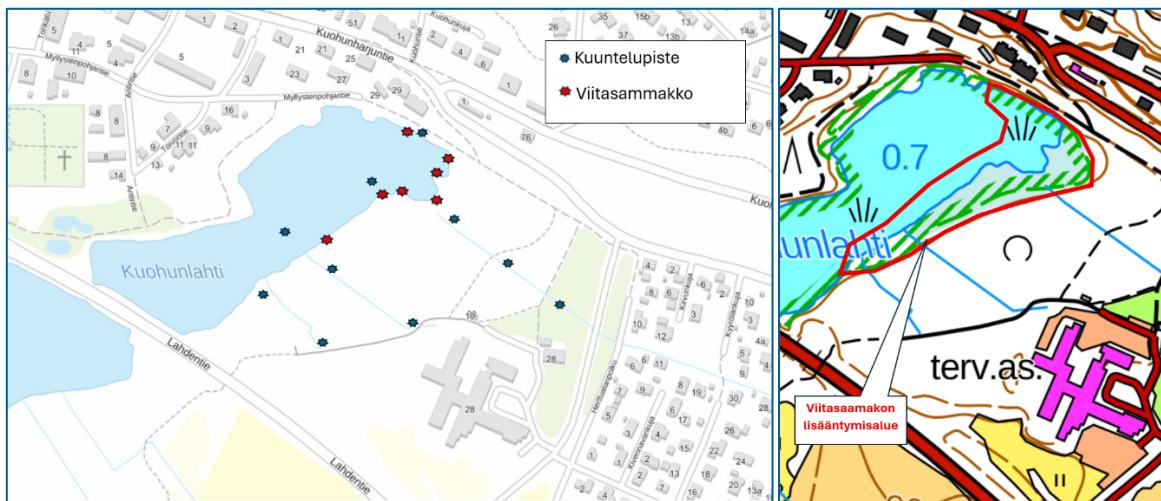
5.2 Viitasammakko

Viitasammakko on EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittu laji. Lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty.

Kaavan suunnittelualueelta ja metsäojista ei tehty yhtään havaintoa viitasammakoista. Kaavan suunnittelualueen purot ja metsäalueen umpeenkasvaneet ojat arvioitiin myös silmämääräisesti huonosti viitasammakon lisääntymisalueeksi sopiviksi mm. liian vähäisen vesimäärän takia.

Kuohunlahdella tehtiin havaintoja soidintavista viitasammakoista. Äänessä olevien sammakoiden lukumääräksi arvioitiin 7 yksilöä, mutta Kuohunlahden koillisosan arvioita heikentää useiden samanaikaisesti ääntelevien sammakoiden läheisyys toisistaan. Viitasammakoiden ääntelyä havaittiin Kuohunlahden pohjois/koillispäädyssä sekä itärannan metsäluhdalla.

Myös aikaisempien alueella tehtyjen selvitysten perusteella (Ramboll 2016, Pirkanmaan Lintutieteellinen Yhdistys 2021) viitasammakoiden lisääntymisalue sijaitsee Kuohunlahden koillispäädyssä. Vuonna 2024 tehdyssä valtatieparantamissuunnitelmaan tehdyssä selvityksessä (Partanen 2024) havaitut yksilömäärät olivat Kuohunlahden alueella aikaisempia selvityksiä selvästi suurempia, useita kymmeniä. Tämän perusteella Kuohunlahden alue on paikallisesti merkittävä viitasammakoiden lisääntymisalue.

Kuva 6. Selvityksen viitasammakkohavainnot sekä aluerajaus viitasammakon lisääntymisalueesta.

5.3 Johtopäätökset

Kaavan suunnittelualueella ei havaittu viitasammakon lisääntymis- ja levähdysalueita. Kaavan suunnittelualueen ei myöskään arvioitu muodostavan viitasammakoille erityisen tärkeää elinaluetta.

Kuohunlahdella on luonnonsuojelulain suojaamia viitasammakon lisääntymisalueita, joiden heikentäminen on kielletty. Nämä sijoittuvat arvoluokkaan 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet.

Kaavan suunnittelualueella tehtävien toimien vaikutukset ulottuvat viitasammakoesiintymään lähinnä hulevesivaikutusten kautta. Mahdollisista haitallisista vaikutuksista voi aiheutua esimerkiksi kaavan suunnittelualueelta syntyvistä rakentamisen aikaisista hulevesistä ja kuormituksista. Tarkkaa tutkimustietoa esimerkiksi veden samentumisen vaikutuksista viitasammakoihin ei ole tiedossa. Mahdollisten hulevesirakenteiden rakentamisen ei itsessään arvioida merkittävästi vaikuttavan viitasammakkoon, jos ne pysyttelevät kaavan suunnittelualueen rajauksessa.

6 Viitteet

Luonnonsuojeluasetus (1066/2023).

Luonnonsuojelulaki (3/2023).

Mäkelä, K & Salo, P. 2023. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. SYKE 43/2023

Neuvoston direktiivi luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta (NDir 92/43/ETY).

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Partanen, J. 2024. Valtatie 12 Alasjärvi-Huutijärvi parantamisen suunnittelu, viitasammakkoselvitys. Latvasilmu osk alihankintana FCG Oy:lle. Hankkeesta vastaava taho Pirkanmaan ELY-keskus.

Suhonen, P. 2021. Kangasalan Kirkkojärvi viitasammakot 2021. Pirkanmaan Lintutieteellinen Yhdistys ry 2021.

Virta, T., Onttonen, N. & Mäkinen J. 2016. Herttualan osayleiskaava luontoselvitys. Ramboll 2016.